



จดหมายข่าว

# ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๒๓

ฉบับที่ ๒๖๙

ตุลาคม ๒๕๕๖

ISSN ๐๕๔๗-๗๐๖๔

## ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

\*\*\* เมื่อวันที่ ๗-๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ราชบัณฑิตยสถานจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดการความรู้ของราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง “กระบวนการขั้นตอนการผลิตหนังสือของราชบัณฑิตยสถาน” ณ เรือนสำราญ รีสอร์ท อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมี นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานเปิดการประชุม และเป็นวิทยากรในการอภิปรายประเด็นปัญหาการจัดซื้อ จัดจ้าง ตรวจสอบพัสดุ ที่เกี่ยวกับ ขั้นตอนการผลิตหนังสือของราชบัณฑิตยสถาน ร่วมกับ นายกฤษฎา บุญสมมิตร รองอธิบดีอัยการ สำนักงานที่ปรึกษาากฎหมาย สำนักงานอัยการสูงสุด และมีการอภิปรายเรื่อง “กระบวนการขั้นตอนการผลิตหนังสือของราชบัณฑิตยสถาน” วิทยากรประกอบด้วย นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม นางสาวจันทร์ แสนสุภา ผู้อำนวยการกองวรรณศาสตร์และการเมือง นางสาวสุปัญญา ชมจินดา ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ นางนัยนา วราอศฺวปติ เลขานุการกรม และนางอมรา โรยภิรมย์ หัวหน้าฝ่ายคลัง การจัดการประชุมฯ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ บุคลากรของราชบัณฑิตยสถานได้ทบทวนกระบวนการ ขั้นตอน กฎ ระเบียบ การดำเนินงานที่ผ่านมา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอนการผลิตหนังสือของราชบัณฑิตยสถาน เพื่อสรุปผลนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวมทั้งมีกิจกรรมการปรับทัศนคติและสร้างความเป็นทีม ของบุคลากรราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการบรรยายเรื่อง “โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพให้แก่บุคลากรของราชบัณฑิตยสถาน” โดย นางนัยนา วราอศฺวปติ เลขานุการกรม เพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับโครงการฯ ที่ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ และให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ



\*\*\* เมื่อวันที่ ๒๐-๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ราชบัณฑิตยสถานจัดโครงการพัฒนาบุคลากรของราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง “การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ” ณ โรงแรมการ์เด็นท์ ซีวีวี รีสอร์ท อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดย นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ได้มอบหมายให้ นางนัยนา วราอศฺวปติ เลขานุการกรม เป็นประธานเปิดการประชุม ในงานมีการบรรยายและทำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การจัดลำดับความสำคัญของงาน เทคนิคการเขียนเป้าหมายในการทำงาน และ กระบวนการค้นพบใหม่ในการทำงาน : ปรับเปลี่ยนให้ทันยุคสมัยของเวลา โดยมี ว่าที่ร้อยตรี วีระชัย โมกขเวศ วิทยากรที่ปรึกษา ศูนย์พัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ (SBDC) และ นางสาวทิพวรรณ ชัยสาครสมุทร ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายฝึกอบรม บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลควอลิตี้ แมเนจเม้นต์ เป็นวิทยากร นอกจากนี้ คณะจากราชบัณฑิตยสถานได้เดินทางไปศึกษาดูงานพร้อมรับฟังการบรรยายเรื่อง “ระบบนิเวศบริเวณแนวปะการัง และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล” โดยมี นายประสาน แสงโพบูลย์ อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวิทยากร จากนั้นได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมโดยร่วมกันปลูกปะการัง ณ ค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี



## สรุปการบรรยายเสวนาผลงานค้นคว้าและวิจัย ของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

### สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

#### ● วันพุธที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ศ. ดร.เดือน คำดี *ภาคีสมาชิก* บรรยายเรื่อง *บทบาทของศรัทธาและปัญญาในการบรรลุสัจจะ* ความโดยสรุปว่า ศรัทธาและปัญญา มีบ่อเกิดลักษณะบทบาท และความสำคัญร่วมกันในการปฏิบัติธรรม แม้ในศาสนาที่ต่างกัน ในศาสนาเทวนิยม เช่น ศาสนายิว คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ เน้นความเชื่อหรือศรัทธาว่าเป็นศูนย์รวมแห่งพลังการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความเป็นเอกภาพกับพระเจ้าในโลกสวรรค์ ศรัทธามีลักษณะเป็นข้อบังคับเชื่อ เป็นความไว้วางใจในสิ่งสูงสุด คือ พระเป็นเจ้าอย่างเด็ดขาด ต้องปฏิบัติตามเทวโองการอย่างภักดี ไม่ต้องพิสูจน์ ความเชื่อมาก่อนเหตุผล เหตุผลเป็นสิ่งที่สนับสนุนความเชื่อ ส่วนในพระพุทธศาสนาในฐานะเทวนิยม สอนให้มีความสำคัญแก่ศรัทธาว่า เป็นองค์คุณธรรมเบื้องต้นในกระบวนการปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพาน โดยเน้นว่า ศรัทธา หมายถึง ความมั่นใจในการกระทำของตน ไม่ใช่เรื่องของอารมณ์ด้านเดียว ดังนั้น ศรัทธาที่พึงประสงค์จึงต้องมาคู่กับปัญญาและการปฏิบัติธรรมขั้นละเอียด คือ การซัดกิเลส โลภะ โทสะ และโมหะ

ในการวิเคราะห์หมวดธรรมที่เป็นพระพุทธพจน์ในพระไตรปิฎก แสดงให้เห็นบทบาทและความสำคัญของศรัทธาในศาสนาแตกต่างกัน หมวดธรรมเบื้องต้นในการพัฒนาชีวิต แสดงให้เห็นความสำคัญของศรัทธาและปัญญาว่าเป็นองค์ธรรม มาก่อนเป็นปัจจัยสนับสนุนกันให้เกิดความเห็นชอบหรือสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติ ในมรรคมงคล ๘ ประการ เพื่อเข้าสู่ขบวนการของมรรคผล ปัญญามีบทบาทมากกว่าศรัทธา โดยเฉพาะการเจริญวิปัสสนา ปัญญามีความสำคัญอย่างยิ่ง จนกล่าวได้ว่า หลักธรรมทั้งปวงในพระพุทธศาสนา ซึ่งสรุปลงในไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา แสดงให้เห็นว่าปัญญาเป็นองค์ธรรมสูงสุด

อนึ่ง ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งพระอริยบุคคลที่บรรลุสัจธรรมว่ามี ๒ ประเภท คือ พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในโศดาปัตติมรรคที่มีอินทรีย์แรงกล้า “ลัทธานุสสาริ” ผู้แล่นตามไปด้วยศรัทธา เมื่อบรรลุผลจะกลายเป็น “ลัทธาวิมุตติ” คือ ผู้พ้นด้วยศรัทธา และเมื่อบรรลุอรหัตผลก็จะกลายเป็นพระอริยบุคคลผู้พ้นด้วยปัญญา เรียกว่า “ปัญญาวิมุตติ” กล่าวคือ เป็นการหลุดพ้นที่บรรลุด้วยการกำจัดอวิชชาได้ ทำให้สำเร็จอรหัตผล และทำให้เจโตวิมุตติเป็นเจโตวิมุตติที่ไม่กำเริบ คือไม่กลับกลายเป็นได้อีกต่อไป

ศ. ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ *ภาคีสมาชิก* บรรยายเรื่อง *รัฐธรรมนูญไทยกับบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น* ความโดยสรุปว่า การปกครองท้องถิ่นของไทยเกิดขึ้นก่อนมีรัฐธรรมนูญ ความคิดริเริ่มในการให้ประชาชนปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่น ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ ต่อมาภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศไทยเริ่มใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญอีก ๑๗ ฉบับ ซึ่งบางฉบับมีบทบัญญัติเรื่องการปกครองท้องถิ่น แต่บางฉบับก็ไม่มีบทบัญญัตินี้เลย

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ซึ่งผลสำคัญคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะถูกยุบเลิกโดยกฎหมาย (พระราชบัญญัติ) ไม่ได้ การที่จะยุบเลิกการปกครองท้องถิ่นประเภทหนึ่งประเภทใดที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีใช้การยุบเลิกประเภทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่เป็นเพียงการยุบเลิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การใดองค์การหนึ่ง ย่อมสามารถกระทำได้โดยการออกกฎหมายธรรมดาเท่านั้น

หลักสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีองค์การที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน มีอิสระในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่นด้วยตนเอง มีอิสระในทางการภาษีอากรและการเงินของท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐว่า รัฐต้องดำเนินการกระจายอำนาจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชน นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติรับรองสิทธิในการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีระบบการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรัฐเท่าที่จำเป็น เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงหลักการปกครองตนเองของประชาชนมิได้ ทั้งยังรับรองความเป็นอิสระของท้องถิ่นในการบริหารงานของตนเอง ในด้านการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การเงินการคลัง และมุ่งเน้นการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

สมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่วนคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นก็ได้ ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นได้ รวมทั้งมีสิทธิในการพิจารณาในระดับท้องถิ่น รัฐธรรมนูญได้เพิ่มอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เช่น กำหนดให้มีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มีหน้าที่รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม อีกทั้งให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อจัดสรรสวัสดิภาพและอารักขาของรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่นด้วย

การบัญญัติเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญทำให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ และการคลังท้องถิ่น แต่มีข้อจำกัด คือ การที่ยังไม่มีการตรวจกฎหมายอีกหลายฉบับให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เช่น กฎหมายบริหารงานบุคคลท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น และความรู้ความเข้าใจของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในเรื่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบริบททางกฎหมายยังเป็นปัญหา เช่น ความเข้าใจเรื่องการกำกับดูแลท้องถิ่น

#### ● วันพุธที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ศ. ดร.จตุรนต์ ธีระวัฒน์ *ภาคีสมาชิก* บรรยายเรื่อง *การปราบปรามโจรสลัด : ปัญหาทางกฎหมายและแนวทางการแก้ไขในปัจจุบัน* ความโดยสรุปว่า โจรสลัดเป็นปัญหาสำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ ปัจจุบันการกระทำผิดมีลักษณะรุนแรงและแตกต่างจากอดีต ซึ่งบางครั้งมีการอ้างวัตถุประสงค์ทางการเมือง ทำให้มีปัญหามาทางปฏิบัติ ในเชิงนิติศาสตร์ การกระทำที่เป็นโจรสลัดเป็นความผิดที่มีลักษณะระหว่างประเทศ เพราะเกิดในทะเลหลวงซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตอำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่ง กฎหมายระหว่างประเทศจึงให้สิทธิแก่รัฐทั้งปวงในการปราบปรามได้ตามหลักเขตอำนาจสากลของรัฐ

การปราบปรามโจรสลัดกำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. ๑๙๔๘ ว่าด้วยทะเลหลวง และในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ได้กำหนดนิยามการกระทำการเป็นโจรสลัดไว้ว่า เป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยใช้กำลัง การกักขัง หรือการกระทำใดอันเป็นการปล้นสะดม การกระทำในทะเลหลวงหรือที่อยู่นอกเขตอำนาจของรัฐหนึ่งรัฐใดหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และการกระทำระหว่างเรือ ๒ ลำ ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ก่อปัญหาในทางปฏิบัติ คือ การอ้างวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ทำให้ไม่อาจใช้กับกรณีที่เกิดขึ้นในทะเลอาณาเขตของรัฐชายฝั่งได้ จึงมีการแก้ไขปรับปรุงอนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยในการเดินเรือในทะเลหลายฉบับ เพื่อวางกฎเกณฑ์การแก้ไขปัญหาการกระทำการเป็นโจรสลัดให้ชัดเจนและครอบคลุมการกระทำผิดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศาลพิเศษระหว่างประเทศเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำผิดฐานโจรสลัดและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อเป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาการที่รัฐไม่ประสงค์จะใช้อำนาจรัฐสากลเพื่อปราบปรามโจรสลัด ซึ่งเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน คือ การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้ไม่เกิน ๒ สัปดาห์ และสิทธิที่จะไม่ถูกผลักดันกลับ คือ การห้ามส่งบุคคลกลับไปยังประเทศที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต ดังนั้น จึงควรต้องทำความเข้าใจการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในรูปของสนธิสัญญาหรือหนังสือแลกเปลี่ยน

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ และประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำการเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้อำนาจรัฐในการลงโทษผู้กระทำการชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ในทะเลหลวงหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ว่าของประเทศใด นอกจากนี้ ยังมีประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจรัฐสากลในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำการเป็นโจรสลัด ทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรได้ ส่วนพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ให้อำนาจในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยผ่านการพิจารณาของศาล ทำให้เรือรบไทยที่จับกุมโจรสลัดได้ ไม่อาจส่งตัวให้แก่รัฐอื่น ต้องนำตัวกลับมาขังในประเทศไทยให้ศาลไต่สวนก่อน ไทยจึงควรปรับแก้กฎหมายให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีที่ศาลพิเศษได้ รวมทั้งแก้ไขนิยามการกระทำการเป็นโจรสลัดให้ครอบคลุมการกระทำมิชอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนการกระทำที่เป็นการคุกคามและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการเดินเรือ รวมทั้งแก้ไขให้ส่งโจรสลัดในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนได้ โดยไม่ต้องนำตัวกลับมาไต่สวนยังศาลไทย

พัฒนาการทางกฎหมายที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าประชาคมระหว่างประเทศพยายามหาทางแก้ไขปัญหาโจรสลัด แต่ก็ยังมีข้อจำกัด คือ มีขอบเขตเฉพาะสำหรับบางพื้นที่ซึ่งเกิดปัญหารุนแรง แต่ไม่ครอบคลุมทั่วไปสำหรับทุกพื้นที่ การแก้ไขกฎหมายจึงเป็นเพียงปัจจัยหลักประการหนึ่ง แต่การแก้ไขปัญหายังขาดต้องอาศัยมาตรการอื่น ๆ ร่วมกันทั้งในด้านการเมืองและนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่รากฐาน คือรัฐชายฝั่งที่เป็นปัญหาด้วย

**รศ.วนิดา ขำเขียว ภาควิชาชีววิทยา** บรรยายเรื่อง **มนุษย์บนเส้นทางสู่เสรีภาพของชาตรี** ความโดยสรุปว่า จากการศึกษาทัศนคติของชาตรีเรื่องเสรีภาพจะเห็นได้ว่า แนวคิดของชาตรีไม่ได้สร้างความหวังและความอบอุ่นให้แก่มนุษย์เหมือนศาสนาต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายชัดเจนและมีแนวปฏิบัติตายตัว แต่สิ่งที่ได้รับจากแนวคิดเรื่องเสรีภาพของชาตรี คือ ความเหงาและความรู้สึกโดดเดี่ยว ซึ่งเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาของคนส่วนมาก แนวคิดนี้มีจุดเด่นที่น่าสนใจและสามารถนำมาใช้สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน คือ การให้ความสำคัญแก่มนุษย์และส่งเสริมมนุษย์ในการมองเห็นตัวเอง รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยตระหนักถึงเสรีภาพที่มนุษย์มีมาตั้งแต่เกิด ชาตรีเน้นถึงเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ มนุษย์ในทัศนะของชาตรีจึงมีอิสระที่จะเลือกสรรตัดสินใจให้แก่ตนเอง เป็นการแสดงออกซึ่งศักยภาพของความเป็นมนุษย์โดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกหรือการอ่อนน้อมอำนาจเหนือธรรมชาติ ทั้งยังแสดงถึงความกล้าในการเผชิญหน้า

กับปัญหาและอุปสรรค มนุษย์ที่มีเสรีภาพในแบบชาตรีจึงเป็นผู้ที่เลือกวิถีชีวิตของตนโดยไม่เป็นทาสของกฎเกณฑ์และสังคม อีกทั้งไม่ปล่อยให้ตนให้วัตถุเข้ามามีอำนาจในการกำหนดวิถีชีวิต ทำให้เสรีภาพในทัศนะของชาตรีมีความแตกต่างจากเสรีภาพในความหมายทั่วไป เพราะมีความหมายลงลึกไปถึงการมีความรับผิดชอบ ไม่ใช่เฉพาะตนเอง แต่ยังรวมถึงความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เสรีภาพของชาตรีเป็นเสรีภาพที่มีลักษณะเปิดกว้างซึ่งมาพร้อมกับความรับผิดชอบ และเป็นเงื่อนไขแรกแห่งการกระทำต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต ชาตรีปลุกเร้าให้มนุษย์ตระหนักว่า ตนเองมีเสรีภาพและใช้เสรีภาพให้ถูกต้อง เพื่อให้มนุษย์เกิดสติและมีความระมัดระวังต่อการเลือกที่จะไม่ทำให้ตนเองเป็นทาสสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมีสัมปชัญญะไม่ทำตนเป็นเจ้าของหรือขงการผู้อื่น สังคมที่ดีในทัศนะของชาตรีเป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลายของมนุษย์และเปิดโอกาสให้มนุษย์ทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ไม่ทำลายเสรีภาพของผู้อื่นและไม่เลือกในสิ่งที่เห็นแก่ตัว

แนวคิดของชาตรีมีอิทธิพลอย่างมากต่อปัญญาชนและพวกหัวก้าวหน้าร่วมสมัย จนกระทั่งเกิดแนวคิดแบบหลังสมัย (postmodernism) ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน ทำให้แนวคิดของชาตรีอ่อนกำลังลงไป การนำแนวคิดของชาตรีเรื่องเสรีภาพมาช่วยกระตุ้นมนุษย์อาจจะช่วยให้เกิดจิตสำนึกของความรู้สึกผิดชอบต่อผลจากการเลือกตัดสินใจได้ในระดับหนึ่ง และทำให้ทุกคนไม่หลงระเห็จกับความสุขสบาย มีสติปัญญาในการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์หมดความทุกข์และความกังวลใจได้

**สำนักวิทยาศาสตร์**

● **วันพุธที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖**

**ศ. ดร. นพ.สมชัย บวรภักดี ราชบัณฑิต** บรรยายเรื่อง **ภาวะอ้วน** ความโดยสรุปว่า อ้วน เป็นคำที่เรียกคนมีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ถ้าเป็นทางโภชนศาสตร์เวชกรรม ผู้ที่อ้วนไม่ใช่ผู้ที่มีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ แต่เป็นผู้ที่มีเนื้อเยื่อไขมันมากกว่าเกณฑ์ เพราะเนื้อเยื่อไขมันที่มากเกินไปเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคที่สัมพันธ์กับอาหาร เช่น โรคเบาหวาน ภาวะเลือดมีไตรกลีเซอไรด์มากเกินไป เลือดมีคอเลสเตอรอลมากเกินไป เลือดมีกรดยูริกมากเกินไป

การประเมินปริมาณเนื้อเยื่อไขมันในร่างกายทำวิธีทางอ้อม โดยการใช้หลักการ bioelectrical impedance analysis ในรูปของเครื่องซึ่งดิจิทัล ซึ่งสามารถหาความสัมพันธ์ของอายุ เพศ น้ำหนัก และส่วนสูง ร่วมกับค่าความต้านทานกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านร่างกาย โดยไม่เป็นอันตรายและได้ผลรวดเร็วภายใน ๓๐ วินาที ทำให้ทราบปริมาณเนื้อเยื่อไขมันทั้งหมด น้ำมวลกระดูก มวลกล้ามเนื้อ และระดับไขมันในอวัยวะของท้อง

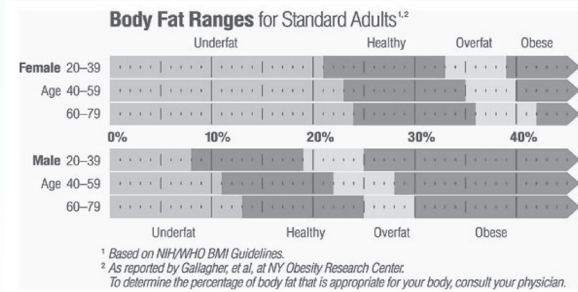
ดังนั้น การทำงานของเครื่องซึ่งดิจิทัลที่ผลิตด้วยหลักการ bioelectrical impedance analysis ทำให้ประเมินภาวะอ้วนได้เร็วขึ้น เช่น คนที่มีภาวะน้ำหนักตัวปกติ แต่ไม่ออกกำลังกายเลย ปริมาณกล้ามเนื้อจะลดน้อยลง ปริมาณเนื้อเยื่อไขมันกลับเพิ่มขึ้นจนมากเกินไป เกณฑ์ที่ได้ ซึ่งก็จะเป็นที่มาของโรคต่าง ๆ เมื่อทราบล่วงหน้าแล้วผู้นั้นก็จะได้ปรับปรุงการกินและการออกกำลังกายให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้อ้วนมากขึ้น ลักษณะนี้ดูด้วยตาเปล่าหรือชั่งด้วยเครื่องซึ่งธรรมดาไม่ได้

สำหรับปริมาณไขมันของท้องที่มากเกินไป เราก็คงจะพบได้ในคนที่มีน้ำหนักปกติเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์มาก ๆ มานานแล้ว หรือผู้ที่ไม่ออกกำลังกายเลย เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะพบไขมันในช่องท้องมากขึ้น ซึ่งเป็นที่มาของโรคเบาหวานและโรคเลือดไขมันสูงได้ ไขมันในช่องท้องนี้เป็นไขมันที่เกาะอยู่กับอวัยวะในช่องท้อง ไม่ใช่ไขมันใต้หนัง ดังนั้นผู้ที่มีไขมันในช่องท้องสูง พุงอาจไม่ย้วยก็ได้

สำหรับภาวะอ้วนในเด็ก ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นไทยบางกลุ่มมีน้ำหนักตัวมากกว่าเกณฑ์ แต่มีปริมาณเนื้อเยื่อไขมันน้อยกว่าเกณฑ์ เนื่องจากเด็กไทย

มีร่างใหญ่ขึ้นแต่ไม่ใช่ไขมัน

เกณฑ์การตัดสินสำหรับภาวะอ้วนที่ดีที่สุด คือ ปริมาณเนื้อเยื่อไขมัน ซึ่งแยกตามเพศและอายุ



6 - 7	< 7%	7% - 25%	25% - 30%	> 30%
8 - 11	< 7%	7% - 26%	26% - 30%	> 30%
12 - 13	< 7%	7% - 25%	25% - 30%	> 30%
14	< 7%	7% - 25%	25% - 29%	> 29%
15	< 8%	8% - 24%	24% - 29%	> 29%
16	< 8%	8% - 24%	24% - 28%	> 28%
17-18	< 9%	9% - 23%	23% - 28%	> 28%

โดยเฉลี่ยคนที่มีความอ้วนยังสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ โดยรับประทานด้วยโภชนาบำบัด และปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน ยกเว้นบางรายที่อ้วนมากจนอันตราย ต้องใช้ยาช่วยลดน้ำหนัก หรือบางรายต้องรับการผ่าตัดลำไส้หรือกระเพาะอาหารออกบางส่วน คนที่มีความอ้วนส่วนใหญ่จะมีโรคแทรกซ้อน ทำให้ต้องรับการรักษา เช่น โรคเบาหวาน โรคเลือดมีไขมันมากเกินไป โรคเลือดมีกรดยูริกมากเกินไป โรคความดันโลหิตสูง อนึ่ง ภาวะอ้วนก็เป็นผลข้างเคียงจากโรคได้ เช่น โรคต่อมไทรอยด์ทำงานน้อยกว่าปกติ การได้รับยาสเตียรอยด์บำบัดรักษาโรค

● วันพุธที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ศ. ดร. นสพ.ณรงค์ศักดิ์ ชัยบุตร ภาควิชาศัลยกรรม บรรยายเรื่อง **กระป๋องปลั๊กกับภาวะเครียดจากความร้อน** ความโดยสรุปว่า กระป๋องปลั๊กที่อยู่ในภาวะเครียดจากความร้อน เมื่ออยู่กลางแจ้งตากแดดในระยะเวลาและระยะเวลาที่นาน ร่างกายจะมีการระบายความร้อนเพื่อรักษาอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่ พบการเปลี่ยนแปลงจากผลการตอบสนองการทำงานของร่างกายและแสดงพฤติกรรมในช่วงแรก โดยเพิ่มความถี่อัตราการหายใจจนเป็นการหายใจหอบ การทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย พบการเพิ่มอัตราการหมุนเวียนของน้ำภายในร่างกาย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของปริมาตรของพลาสมาและส่วนประกอบในพลาสมา กระป๋องปลั๊กที่อยู่ในภาวะเครียดจากความร้อนจะมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานของไต รวมทั้งการขับทิ้งของอิเล็กโทรไลต์ทางปัสสาวะ การเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนในพลาสมาที่มาจากต่อมไทรอยด์ ต่อมใต้สมอง และจากต่อมหมวกไต

นายนิพนธ์ ทรายเพชร ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **ปฏิทินจันทรคติ : ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความคลาดเคลื่อนในปฏิทินจันทรคติของไทย และแนวทางในการพัฒนาข้อมูลทางจันทรคติด้วยวิธีการทางดาราศาสตร์** ความโดยสรุปว่า บทความนี้จะกล่าวถึงระบบปฏิทินสุริยจันทรคติที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลทางสุริยคติจากระบบปฏิทินเกรกอรี และข้อมูลทางจันทรคติจากระบบปฏิทินจันทรคติของไทย ซึ่งเป็นระบบปฏิทินที่ระบุถึง วัน-เดือน-ปี ตามลักษณะของดิถีและตำแหน่งของดวงจันทร์ที่ปรากฏในท้องฟ้า การคำนวณข้อมูลทางจันทรคติที่พบในประเทศไทย มีวิธีการ ๓ วิธี ได้แก่ การคำนวณหาดิถีเฉลี่ยและตำแหน่งโดยประมาณของดวงจันทร์ตามคัมภีร์สุริยศาสตร์ การหาดิถีเฉลี่ยของดวงจันทร์ด้วยการเดินปิกขบนกระดานปิกขคณนา และการคำนวณหาดิถีและตำแหน่งของดวงจันทร์จริง

ด้วยวิธีการทางดาราศาสตร์ การหาดิถีเฉลี่ยของดวงจันทร์ใน ๒ วิธีการแรกนั้น จะคำนวณโดยใช้ดวงจันทร์สมมุติที่โคจรรอบโลกด้วยอัตราเร็วคงที่ มีความถี่เฉลี่ยประมาณ ๒๙.๕๓๐๕๘๓ วัน และ ๒๙.๕๓๐๕๙๔ วัน ตามลำดับ ส่วนวิธีการที่ ๓ จะเป็นการคำนวณโดยใช้ดวงจันทร์จริงที่โคจรรอบโลกด้วยอัตราเร็วไม่คงที่ มีความถี่เฉลี่ยประมาณ ๒๙.๕๓๐๕๘๙ วัน เนื่องจากระบบปฏิทินจันทรคติของไทยอาศัยผลการคำนวณจากคัมภีร์สุริยศาสตร์เป็นหลัก ดังนั้น จึงพบการระบุวันธรรมสวนะ (วัน ๑๔ ค่ำ วัน ๑๕ ค่ำ และวัน ๘ ค่ำ ของเดือนทางจันทรคติ) เร็วขึ้นกว่าวันที่ควรจะเป็นตามดิถีของดวงจันทร์จริงประมาณ ๑ วัน ได้มากถึง ๒๔ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๕๖ และ ๓๕ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๕๗ บทความนี้จะขอเสนอผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความคลาดเคลื่อนในระบบปฏิทินสุริยจันทรคติของไทยใน ๔ ประเด็น ได้แก่ ผลกระทบต่อพระธรรมวินัย เรื่องการกำหนดวันเข้าพรรษา ผลกระทบต่อการระบุวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผลกระทบต่อวันสำคัญตามวัฒนธรรมของไทย และผลกระทบต่อกรบอกฤดูกาลในประเทศไทย ผลกระทบเหล่านี้จะลดลงหรืออาจจะไม่เกิดขึ้นหากระบบปฏิทินจันทรคติของไทยมีการระบุถึงวันและเวลาที่สังเกตพบ “จันทร์เพ็ญ” บนเมรุเดียนอ้างอิงของประเทศไทยอย่างถูกต้องเป็นประจำทุกเดือนทางจันทรคติ การระบุนี้เป็นประเด็นสำคัญซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการทำงานและในส่วนของการทำงานปฏิทินจันทรคติของไทยส่วนใหญ่คาดหวังให้มีความถูกต้อง พร้อมกันนี้จะขอเสนอแนวความคิดของ “ปฏิทินสุริยคติจันทรกาลของไทย” ซึ่งเป็นระบบปฏิทินทางดาราศาสตร์ที่จะช่วยแสดงถึง ดิถี ตำแหน่ง และระยะห่างเชิงมุมจากดาวฤกษ์เด่น (ฤกษ์ทางโหราศาสตร์) ในระบบพิกัดสุริยวิถีของดวงจันทร์ในปฏิทินสุริยคติ โดยปฏิทินนี้อาจเป็นแหล่งข้อมูลในการพัฒนาระบบปฏิทินจันทรคติของไทยให้เป็นเอกภาพ เนื่องจากจะช่วยกำหนดนิยามที่เหมาะสมในการบัญญัติคำศัพท์ดาราศาสตร์คือ “วันเพ็ญ” หรือ “วันขึ้น ๑๕ ค่ำ” นอกจากนี้ ยังอาจเป็นข้อมูลประกอบสำหรับการวางปฏิทินปฏิทินและปฏิทินให้สอดคล้องกับประเพณีทางพระพุทธศาสนาและฤดูกาลในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น หากปฏิทินจันทรคติของไทยสามารถกำหนด “วันเพ็ญ เดือน ๘” หรือ “วันเพ็ญ เดือน ๘๘” ได้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา โดยอ้างอิงจันทร์เพ็ญจริงปรากฏอยู่ใกล้กับมาฆะฤกษ์ (ดาวหัวใจสิงห์) และสอดคล้องต่อฤกษ์ฝนในประเทศไทยแล้ว จะเกิดความยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปฏิทินจันทรคติของไทย

สำนักศิลปกรรม

● วันอังคารที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ศ. ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **ปัจฉิมราพณาสุร** ความโดยสรุปว่า ปัจฉิมราพณาสุร เป็นการแสดงที่นำช่วงสุดท้ายในชีวิตของทศกัณฐ์ ที่จักต้องสิ้นชีพด้วยพระรามผู้เป็นอวตารของพระนารายณ์ ในรามเกียรติ์ตอน “หนุมานชุกช่องดวงใจ” นั้น ทศกัณฐ์ยกทัพใหญ่ออกไปทลายรับล้างพระราม แต่พอทศกัณฐ์เห็นหนุมานชุกช่องดวงใจที่ตนถอดฝากอาจารย์ไว้เพื่อไม่ให้มีใครฆ่าตนได้ ก็รู้ทันทีว่าวาระสุดท้ายของตนมาถึงแล้ว ทศเศียรต่างปรึกษากันถึงวิถีอวสานของตน ต่างตนต่างมีความคิดในการเผชิญความตายที่ต่างกัน การโต้แย้งกันระหว่างลิบเศียรเปิดเผยถึงผลกรรมที่ตนต้องได้รับนับเป็นบทเรียนที่มีค่าสำหรับทุกคน ทศกัณฐ์เป็นที่รู้จักกันในเรื่องความหยิ่งผยองและความดื้อรั้น แต่ในความเป็นตัวตนที่แท้จริงแล้วไม่แตกต่างจากมนุษย์อย่างเราทำตนในวิกฤติการณ์ของชีวิต เราพบว่าตัวตนของเรามีหลายบุคลิก ต่างเปิดตัวเองออกมาจากที่เร้นกายและเผชิญหน้ากัน เพื่อช่วยกันหาคำตอบสุดท้าย ปัจฉิมราพณาสุรนำเสนอจิตมนุษย์อันหลากหลาย เราควรรู้จักหน้าทั้งลิบของเรา และให้เขาได้พิจารณาซึ่งกันจนเกิดปัญญานำมาซึ่งความสุขสถาพร

นายมติ ตั้งพานิช ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **การก่อสร้างอาคาร** ความโดยสรุปว่า การก่อสร้างอาคารมีแนวทางหลักอยู่ ๓ วิธี คือ วิธีการก่อสร้างอาคารวิธีปกติ วิธีประกอบชิ้นส่วนสำเร็จรูป และวิธีระบบอุตสาหกรรม ซึ่งแต่ละวิธีนั้นไม่มีเป้าหมายเดียวกันคือ การก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จในเวลา

ที่กำหนดและตามงบประมาณที่ได้รับ ไม่มีกฎเกณฑ์หรือขอบเขตของงานในแต่ละประเภทงานว่า ต้องมีสัดส่วนหรือปริมาณงานจำนวนเท่าใดจึงจะนับเป็นการก่อสร้างวิธีนั้น การเลือกวิธีการก่อสร้างวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธี การแบ่งประเภทหรือปริมาณงานที่ต้องทำในสถานที่ก่อสร้าง หรืองานที่ต้องเตรียมทำจากแหล่งภายนอก ซึ่งล้วนมีผลต่อการบริหารจัดการงานก่อสร้างนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบในงานก่อสร้าง ที่จะพิจารณาจากปัจจัยสถานะแวดล้อมและเงื่อนไขที่มีอยู่ รวมทั้งแบบก่อสร้างของสถาปนิก การก่อสร้างอาคารแต่ละหลัง แต่ละโครงการ ในแต่ละสถานที่ อาจใช้วิธีการก่อสร้างที่เหมาะสมที่สุดวิธีเดียว หรือวิธีการก่อสร้างที่ผสมผสานกันได้ วิธีการก่อสร้างอาคารแต่ละวิธีจึงมีความสำคัญต่อการออกแบบ ที่สถาปนิกจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ เพื่อให้การออกแบบที่จะนำไปใช้ในงานก่อสร้างนั้นเหมาะสมกับการก่อสร้างแต่ละวิธี และทำให้การก่อสร้างอาคารดำเนินไปได้แล้วเสร็จอย่างถูกต้อง เรียบร้อย ตามกำหนดการและเป้าหมาย

● **วันอังคารที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖**

**ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก ภาควิชาอักษร** บรรยายเรื่อง **การแปลงการเปลี่ยนร่างในนาฏกรรม** ความเป็นเรื่องสำคัญมาก แสดงให้เห็นถึงจินตนาการที่ไม่มีขีดจำกัด ผู้แสดงมีกระบวนท่าท่าเฉพาะ ประกอบกับเพลงหน้าพาทย์ เรื่องราวต่าง ๆ ในการแสดงโขนมีการแปลงตัวเปลี่ยนร่างอยู่มากมายหลากหลายอย่าง คือ ผู้แปลงตัวเปลี่ยนร่างกระทำด้วยตัวเอง และผู้แปลงตัวเปลี่ยนร่างถูกกระทำ ในการแปลงตัวเปลี่ยนร่างที่กระทำเองนั้น ปรากฏมีการแปลงตัวเป็นผู้หญิง (นาง) ผู้ชาย (พระ) ยักษ์ ลิง ผู้ทรงศีล และสัตว์ต่าง ๆ ส่วนการแปลงตัวเปลี่ยนร่างที่ถูกกระทำนั้นมี ๒ ประเด็น คือ ถูกสถาป และเนรมิต จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการแปลงตัวเปลี่ยนร่างในนาฏกรรมโขน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการแก้ไขกลยุทธ์ในการทำศึกสงครามของแต่ละฝ่าย เพื่อหวังที่จะทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม ตัวโขนที่มีการแปลงตัวเปลี่ยนร่างมากที่สุดคือ หนุมาน

**รศ.ประยูร ทรงศิลป์ ภาควิชาอักษร** บรรยายเรื่อง **คำสอนต่าง ๆ : คำสอนชาย (จบบัป ฝูง ๑ : จบบัป ปรุส)** ความโดยสรุปว่า จบบัป ตรงกับคำในภาษาไทยว่า “ฉบบัป” ฉบบัป คือ คำสอนของเขมรที่นักปราชญ์เขมรโบราณได้เรียบเรียงไว้สำหรับอบรมสั่งสอนคนให้ประพฤติดีงามตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ โดยมุ่งหวังให้เป็นหลักในการปฏิบัติตนต่อศาสนา ต่อเพื่อน

มนุษย์ ต่อบ้านเมือง และเป็นหลักในการดำรงชีวิต ฉบบัปมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวเขมรทุกชนชั้น เพราะฉบบัปได้นำมาใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของชาวเขมรสมัยก่อน โดยมีพระสงฆ์เป็นครูสอน เมื่อเด็กชายอายุประมาณ ๔ ปี พ่อแม่จะนำไปฝากให้พักอยู่กับพระสงฆ์ที่วัดเพื่อปรนนิบัติรับใช้พระสงฆ์ และพระสงฆ์จะสอนเขียนอ่านตัวอักษรเขมร ท่องบทสวดมนต์ สอนตำราที่เรียกว่า ฉบบัปต่าง ๆ วัดจึงเป็นแหล่งกำเนิดและเผยแพร่ฉบบัป สันนิษฐานว่าฉบบัปน่าจะเกิดขึ้นในสมัยกรุงอุดงค์เป็นราชธานี และแบ่งเป็น ๒ สมัย ได้แก่ ฉบบัปสมัยโบราณ คือ ฉบบัปที่แต่งสมัยกรุงอุดงค์เป็นราชธานี นิยมแต่งด้วยบทกาพย์กลอนทฤษฎี และบทพรหมคติ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกาพย์ และฉบบัปสมัยใหม่ คือ ฉบบัปที่แต่งตั้งแต่กรุงพนมเปญเป็นราชธานีต่อจากกรุงอุดงค์เป็นต้นมา นิยมแต่งด้วยบทกาพย์ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลอนของไทย

แนวคิดที่นำมาสั่งสอนมาจาก ๓ แหล่ง คือ จากปรัชญาคำสอนในพระพุทธศาสนา จากความคิด คำพูด คำสั่งสอน และแนวปฏิบัติของผู้เฒ่าผู้แก่ และจากประสบการณ์ของผู้แต่ง พุทธศาสนบัณฑิตซึ่งเป็นสถาบันหลักในการศึกษาด้านวรรณกรรมของประเทศกัมพูชาได้รวบรวมบรรดาฉบบัปต่าง ๆ มาตีพิมพ์เผยแพร่ โดยนำฉบบัป ๑๔ เรื่อง มารวมตีพิมพ์ไว้ด้วยกัน ให้ชื่อว่า จบบัปฝูง ๑ แปลว่า คำสอนต่าง ๆ

จบบัป ปรุส (ฉบบัป ปรุส) คือ คำสอนชาย แต่งด้วยบทพรหมคติซึ่งมีลักษณะเหมือนกาพย์ยานี ๑๑ จำนวน ๙๖ บท ผู้แต่งชื่อ บันฑิตโม แต่งขึ้นเพื่อสอนชายที่เป็นพ่อเรือนให้มีวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม ที่มาของความคิดที่นำมาอบรมสั่งสอนในคำสอนชายส่วนใหญ่มาจากแนวประพฤติปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนค่านิยมซึ่งบรรพบุรุษเขมรได้ประพฤติปฏิบัติและอบรมสั่งสอนสืบต่อกันมา แนวคิดจากประสบการณ์ชีวิตของผู้แต่ง ซึ่งได้จากการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา และแนวคิดจากฉบบัปกรมหรือคำสอนสามเณร

สรุปสาระสำคัญของคำสอนชาย ได้แก่ ให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ พุดจาสุภาพ ขยันและเอาใจใส่ในการทำมาหากิน ดูแลเก็บรักษาทรัพย์สมบัติ ประหยัด จะช่วยเหลือใครต้องพิจารณาคุณค่าให้ดี ดูแลน้ำไฟไม่ให้ขาด จะใช้จ่ายเงินทองให้พิจารณาการยาและลูก ไม่วางตนเป็นคนที่หรือร้ายเกินไป ไม่กล้าหรือกลัวเกินไป ยามที่ญาติพี่น้องของให้ไปช่วยงานหรือจะเดินทางไปใด ๆ ต้องบอกการยาและลูกรับรู้ และมีมิตพราติดมื่อเพื่อใช้ป้องกันอันตราย หลีกเลี่ยงจากการเป็นนายประกัน และงดเว้นจากอภายมุขที่จะนำความวิบัติมาสู่ครอบครัว ที่เรียกว่า บ้า ๓ ประการ คือ บ้าผู้หญิง บ้าสุรา และบ้าการพนัน

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชบัณฑิตยสถาน  
ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน โทรสารหมายเลข ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๒  
หรือทางเว็บไซต์ [www.royin.go.th](http://www.royin.go.th) ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

## สุขภาพในโรงเรียน

**สุขภาพ** เป็นคำที่มีวิวัฒนาการอันยาวนาน เริ่มจากยุคก่อนวิทยาศาสตร์ ให้ความหมายว่า สุขภาวะ คือภาวะที่ร่างกายครบถ้วนบริบูรณ์ (healthy = ที่เป็นธรรมชาติ, ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ) ยุควิทยาศาสตร์ตอนต้น ให้ความหมายว่า สุขภาวะ คือภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ (healthy = freedom from disease) จนถึง ค.ศ. ๑๙๓๔ องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายว่า สุขภาวะ หมายถึง ภาวะที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม มีชีพเพียงปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น สุขภาวะต้องเป็น wholeness + positive quality ใน ค.ศ. ๑๙๘๖ องค์การอนามัยโลก ให้ความหมายว่า สุขภาวะ คือ a resource for everyday life (Ottawa Charter อ้าอิง) เน้นแหล่งประโยชน์ของปัจเจกบุคคลและแหล่งประโยชน์ในสังคม รวมถึงความสามารถทางกายของบุคคล

พระพรหมคุณาภรณ์ได้อรรถาธิบายคำว่า “สุขภาพ” และ “สุขภาพ” ว่า เป็นคำเดิมในภาษาบาลีที่เป็นคำเดียวกัน และ “สุขภาพ” เราใช้คำในภาษาไทยที่แผลง “ว” เป็น “พ” เป็นสุขภาพเรื่อยมา แต่ตอนนี้มีการใช้ว่า สุขภาวะ ที่ตั้งใจจะใช้แทนคำว่า สุขภาพ โดยสมัยก่อนสุขภาพจะเป็นเรื่องของโรคภัยไข้เจ็บเป็นหลัก ต่อมามีการพิจารณาเรื่องของสุขภาพในทางที่กว้างขึ้น คำว่า สุขภาพ หมายถึงความสมบูรณ์ บริบูรณ์พร้อม ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม หรืออยู่ในสังคมได้ด้วยมีความสุข โดยไม่จำกัดเฉพาะความปราศจากโรค หรือปราศจากความพิการเท่านั้น แต่มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า

spiritual well-being ด้วย

โดยสรุป สุขภาวะ จึงหมายถึง ภาวะที่เป็นสุข ภาวะที่คนมีความพร้อมในมิติต่าง ๆ รวม ๔ ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคมรวมถึงแวดล้อม และสุขภาพทางปัญญา เชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการในการใช้ชีวิต ซึ่งกำหนดโดยปัจจัยด้านบุคคล สิ่งแวดล้อม และสังคม โดยปัญญาที่เกิดขึ้นจากการใช้สติระดับปัจเจกบุคคลในการพิจารณาภาวะของตน ความทุกข์ ความไม่มีความสุข และพบสาเหตุที่ทำให้เกิดขึ้น และหาทางแก้ไขปัญหานั้นได้จนทำให้ชีวิตมีความสุขเป็นสุขภาวะ

### องค์ประกอบของคำว่า “สุขภาวะ” ในโรงเรียน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่ได้อยู่เพียงลำพังคนเดียว จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับครอบครัวและผู้อื่นในสังคม กล่าวกันว่า องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่ช่วยเหลือหล่อเลี้ยงเยาวชนของชาติมีศักยภาพสูงสุด คือ การศึกษาและสุขภาพ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กัน โดยทั่วไปทั้งนักเรียนและครูทุกคนต่างต้องการและแสวงหาความสุข ความพอใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างเพื่อน ๆ และครู ในแง่มนุษย์สัมพันธ์และการใช้ชีวิตในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข ได้รู้จักตนเอง ได้รับความยอมรับจากเพื่อน ๆ และครู ตลอดจนมีความพอใจในการอยู่ร่วมกันด้วยกัน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กล่าวถึงหน้าที่หลักของหน่วยงานการศึกษาว่า มีหน้าที่ในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ รวมถึงมีคุณธรรม จริยธรรมอันดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญนอกเหนือจากการให้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ แล้ว ยังต้องดำเนินการบูรณาการดูแลด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนให้เกิดความสมบูรณ์ ไร้ซึ่งความเจ็บป่วย ด้วยการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ป้องกัน รักษา

พระพรหมคุณาภรณ์ได้แสดงปาฐกถาธรรมเรื่อง สุขภาวะ ในประเด็นของสุขภาวะในโรงเรียนของนักเรียน ต้องมีความสมบูรณ์ใน ๔ ด้าน ได้แก่

๑. วิชา คือ ความสว่าง ผ่องใส กระจ่างแจ้ง มองเห็นชัดเจน ซึ่งเป็นลักษณะของปัญญาที่เด็กจะเรียนรู้ เข้าใจ
๒. วิมุตติ คือ ความหลุดพ้นเป็นอิสระ เป็นภาวะที่สำคัญมาก ไม่มีภาระบ่วงบึ้ง ถูกบีบ ถูกกด รู้สึกมีอำนาจในการตัดสินใจ เป็นอิสระ ไม่มีความยึดติดติดขัดคับข้อง มีเสรี ทางพระจึงบอกว่าจะต้อง “เสรี สยงวสี” “เสรี” คือ เคลื่อนไหวไปไหน ๆ ได้ตามปรารถนา “สยงวสี” คือ มีอำนาจในตัวเอง คือภาวะที่เป็นอิสระแห่งวิมุตติ
๓. วิสุทธิ คือ ความหมดจด สดใส บริสุทธิ์ ไม่ขุ่นมัว ไม่เศร้าหมอง ไร้เร็งแฉงมใส
๔. สันติ คือ ความสงบ ไร้ร้อนรอนกระวนกระวาย ไม่มีอะไรบงกช แม้กระทั่งระเคืองระคาย เป็นภาวะที่ประณีตอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังมีภาวะด้านอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

๑. ความเสรี ได้แก่ ความปลอดโปร่ง โล่งเบา หลุดพ้น ไม่ถูกปิดกั้นจำกัดบีบคั้น ไม่ติดขัดคับข้อง
๒. ความสงบ ได้แก่ ภาวะที่ไม่มีความร้อนรอนกระวนกระวาย ไม่กระสับกระส่าย เร้าร้อน วิวุ่น พลุ่พล่าน ทั้งกายและจิตใจไม่ถูกรบกวนคือสงบ
๓. ความสะอาด หรือความบริสุทธิ์ หมดจดสดใส ไม่มีความขุ่นมัวเศร้าหมอง ไม่เลอะเทอะเปรอะเปื้อน
๔. ความสว่าง กระจ่างแจ้ง แจ่มชัด สว่าง หรือผ่องใส

การบริหารจัดการสุขภาพในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ประกอบด้วย การจัดการด้านสุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อม มีการประสานงานกันระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน เพื่อเอื้ออำนวยและสนับสนุนทรัพยากรให้งานบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ (school health environment) หรือการสุขาภิบาลโรงเรียนให้เอื้อต่อการมีสุขภาวะ เด็กควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาต่าง ๆ เป็น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กนั้นเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณยิ่งในอนาคต
๒. การบริการด้านสุขภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม ป้องกันการเกิดโรคในเด็กวัยเรียน ด้านจิตใจคือนักเรียนสามารถที่จะแก้ไขและเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ
๓. การบริการด้านการศึกษาหรือสุขศึกษา (health education) การสอนสุขศึกษา เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ ปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพแก่นักเรียน
๔. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน (school and home relationship) โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ให้เด็กไทยให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การดำเนินงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพ

ดังนั้น สุขภาวะ หรือภาวะที่เป็นสุขในโรงเรียน จึงเป็นบริบทร่วมกันระหว่างสุขภาพและการรับรู้ ความพอใจของนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน และระหว่างนักเรียนกับครู ตามการรับรู้ ทรรศนะ และความสมบูรณ์ด้านต่าง ๆ ระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งให้เห็นว่าครอบครัวและเพื่อนมีความสำคัญและส่งผลต่อความสุขของเด็กอยู่มาก สำหรับแนวคิดในการประเมินรูปแบบโรงเรียนในพื้นที่เป็นโรงเรียนที่เน้นสุขภาพ เนื่องจากข้อมูลการศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด อาจต้องมีการทบทวน และพยายามลดช่องว่างระหว่างแนวความคิดพื้นฐานโรงเรียนในพื้นที่ อาจไม่ใช่คำตอบของสุขภาวะในโรงเรียนได้ตามทรรศนะและการรับรู้ของนักเรียนได้

สุขภาวะในโรงเรียน โดยภาพรวมเป็นความสัมพันธ์ทางจิตใจของเด็ก พ่อแม่ และครู โดยเฉพาะทางด้านจิตวิทยาที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย เด็กมีความต้องการจะปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจกับพ่อแม่ เด็กจึงมีความสุข มีอิสรภาพที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ในบทความไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของคุณธรรมซึ่งสำคัญมาก ครูยังขาดการส่งเสริมด้านคุณธรรมให้กับเด็ก เด็กต้องการความใกล้ชิดพ่อแม่ ต้องการมีเพื่อน มีสังคม เป็นเรื่องสำคัญที่จะใส่ใจสิ่งแวดล้อมของเด็ก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่คิดเป็น แต่ยังไม่ขาดแรงกระตุ้น เพราะมีสิ่งกีดขวางอยู่ เด็กมีความต้องการเรียนรู้จากพ่อแม่ ครู และสังคม.

นางสาวนันทา เมฆประสาธ

กรมการศึกษาและพัฒนาความรู้ทางจิตวิทยาและสังคม  
บรรยายทางวิชาการในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๕  
วันพุธที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

## ไขปัญหาภาษาไทย

**ถาม** คำว่า **ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย** และ **น้อมเกล้า  
น้อมกระหม่อมถวาย** เขียนย่อว่าอย่างไร

**ตอบ** เขียนย่อว่า **ทูลเกล้าฯ ถวาย** และ **น้อมเกล้าฯ ถวาย**.

**ถาม** คำว่า **ลงนามถวายพระพร** กับ **ลงนามถวายพระพร  
ชัยมงคล** ควรใช้คำใดจึงจะถูกต้องเหมาะสม

**ตอบ** ใช้ว่า **ลงนามถวายพระพร**.

**ถาม** วลีว่า **เชิญพระบรมราโชวาท, อัญเชิญพระบรมราโชวาท**  
และ **เชิญกระแสพระราชดำรัส, อัญเชิญกระแสพระ  
ราชดำรัส** ใช้คำว่า **เชิญ** หรือ **อัญเชิญ** จึงจะถูกต้อง

**ตอบ** ที่ถูกต้องใช้ว่า **เชิญพระบรมราโชวาท** และ **เชิญกระแส  
พระราชดำรัส**.

**ถาม** คำว่า **cookie, chocolate, wipcream, sugar  
icing, fancy topping, cornflake, caramel,  
banoffee** และ **ziplock** เขียนทับศัพท์ว่าอย่างไร

**ตอบ** **คุกกี้, ช็อกโกแลต, วิปครีม, น้ำตาลไอซิง, แพนซี  
ท็อปปีง, คอรั่นเฟล็ก, คาราเมล, บะนอฟฟี** และ  
**ซิปล็อก**.

**ถาม** คำว่า **พันทาง** และ **พันธุทาง** คำใดเขียนถูกต้อง

**ตอบ** คำที่ถูกต้องคือ **พันทาง**.

**ถาม** จำนวน **เบี้ยบ้ายรายทาง** มีความหมายว่าอย่างไร

**ตอบ** จำนวน **เบี้ยบ้ายรายทาง** มีความหมายว่า **เงินที่จะต้อง  
ใช้จ่ายหรือเสียไปเรื่อย ๆ เป็นระยะ ๆ ในขณะที่ทำธุรกิจ  
อย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จ**.

**ถาม** คำว่า **ศึกษานิเทศก์** และ **ศึกษานิเทศ** คำใดเขียนถูกต้อง

**ตอบ** คำที่ถูกต้องคือ **ศึกษานิเทศก์**.

**ถาม** คำว่า **ขอขมา** และ **ขอขมาลาโทษ** มีความหมายว่า  
อย่างไร

**ตอบ** พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ระบุไว้  
ว่า คำว่า **ขอขมา** และ **ขอขมาลาโทษ** เป็นคำกริยา  
หมายถึง **ขอไม่ให้เอาโทษในสิ่งที่ได้ล่วงละเมิดหรือ  
ล่วงเกิน เช่น เขามาขอขมาญาติผู้ใหญ่เพื่อลาบวช,  
ขอขมา หรือ ขอขมาลาโทษ** ก็ว่า.



ราชบัณฑิตยสถาน  
สนามเสือป่า เขตดุสิต  
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน  
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐  
ไพรัชณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเผยแพร่งานวิชาการข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน

**จัดทำโดย** ฝ่ายช่วยอำนวยการและประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม ราชบัณฑิตยสถาน

**บรรณาธิการ** นางนัยนา วราอัครปติ เลขานุการกรม

**กองบรรณาธิการ** นายอภิเดช บุญสงค์

**พิมพ์ที่** : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทร. ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๙